

Дата : 05.12.2022 р.

Клас : 7-С

Предмет : природознавство

Тема : Лісові кущі. Лікувальні властивості. Практичне значення.

НАВЧАЛЬНИЙ МАТЕРІАЛ

У лісах росте багато кущів. Цим рослинам доводиться жити під покривом дерев. Там порівняно мало світла. Тому вони тіншовитривалі. Висота лісових кущів буває від 1 до 7 метрів.

Більшість лісових кущів запилюють комахи. Саме тому квіти таких кущів помітні, запашні, багаті нектаром і пилком. Кущі лісу розповсюджують своє насіння за допомогою птахів і звірів. Тому в них соковиті плоди, якими люблять ласувати мешканці лісу. Плоди лісових кущів, як правило, мають червоне забарвлення, рідше чорний або синій кольори. А в деяких кущів, наприклад у ліщини, плодами є горішки.

У лісах найбільш розповсюдженими кущами є **малина, ожина, бузина, ліщина, шипшина, терен, вовче лико**. Плоди деяких кущів є отруйними для людей.

**Лісові
кущі**

Чого не можна робити з невідомими лісовими ягодами?

У лісі можна побачити **бузину**. Цей кущ має висоту від 2 до 5 метрів. Стебла гіллясті, з тонкою дерев'янистою оболонкою і білою пористою м'якою серцевиною. Молоді гілки зелені, потім стають буро-сірими.

Листя велике, довжиною від 10 до 30 сантиметрів. Листок складається з трьох-семи довгастих загострених пластинок на коротких черешках. Квіти бузини біло-жовтого кольору. Плід — це чорно-фіолетова ягода з кількома кісточками. М'якоть ягід темно-червона. Плодоносить бузина в серпні-вересні. Ягоди цієї рослини поїдають птахи. З їх послідом насіння бузини розсіюється по лісу.

Квіти бузини мають лікувальні властивості. Настій із них застосовують як сечогінний і дезінфікуючий засіб. Відвар коренів і кори вживають при хворобах нирок. З ягід виготовляють проносні засоби.

У листяних і мішаних лісах любить рости **ліщина**. Вона поширена на всій території України. Її висота сягає 7 метрів. Гілки дугоподібно розходяться в різні боки. Вони тверді, вкриті корою темно-сірого кольору.

Листя широке, овальне, зубчасте, на короткому черешку.

Квіти
бузини.

Плоди
бузини

Горіхи
ліщини

Цвіте ліщина ранньою весною, коли в лісі ще лежить сніг. З квіток утворюються плоди — горіхи. Вони досягають восени. Зверху горіх вкритий твердою шкарлупою. Всередині є насіння. Воно смачне та корисне. Крім людей, його полюбують білки, дикі свині, птахи.

Лікувальні властивості ліщини добре відомі. Листя має протизапальну та судинорозширювальну дію. Кору застосовують як жарознижувальний засіб. Вживання ліків із кори ліщини поліпшує роботу кишечника та

стимулює виведення з сечового міхура каміння й піску.

Квітки

шипшини

Плоди

шипшини

У лісах, узліссях, на схилах гір росте **шипшина**. Її висота — від 1 до 2 метрів. Гілки шипшини вкриті колбочками. Листя складне, 10–15 сантиметрів завдовжки. Листок складається з п'яти-семи овальних пластинок. Цвіте шипшина в травні-червні великими яскраво-рожевими квітками. З квіток утворюються оранжеві або червоні плоди. Вони досягають у серпні-вересні. Плоди ягодоподібні, їхні внутрішні стінки покриті ворсинками. У них міститься дуже багато вітамінів.

Шипшину використовують при захворюваннях печінки, нирок та

запаленнях сечової системи. Вона корисна при застудних та вірусних захворюваннях.

Чай із 2 столових ложок плодів шип шини радять пити тим, у кого проблеми з легенями чи серцем. Він піднімає життєвий тонус, заряджає енергією. Такі напої допомагають впоратися з депресією й поліпшують сон.

На галявинах хвойних і мішаних лісів росте **чорниця**. Це світлолюб

ний кущик висотою 20–40 сантиметрів. Він має довге повзуче кореневище. Стебла прямостоячі, розгалужені, із зеленувато-коричневою корою.

Листки овальні, маленькі, з тупою або легко загостреною верхівкою, світло-зеленого кольору. Цвіте чорниця у квітні-травні. Плоди досягають у червні-липні. Ягода кулястої форми, синьо-чорного кольору. М'якоть стиглої ягоди — червонувато-фіолетова, кисло-солодка, дещо в'язка на смак і має сильні барвники. Ягодами чорниці люблять ласувати птахи й звірі, особливо ведмеді, лисиці та білки.

У медицині використовують ягоди й листки чорниці. Висушені ягоди, чаї та компоти застосовують як в'язучий засіб при гострих і хронічних проносах, особливо у дітей. Листки використовують при лікуванні початкових форм цукрового діабету.

У хвойних і мішаних лісах можна побачити **брусницю**. Це світлолюбна рослина. Вона росте на лісових галявинах. Брусниця — це невеликий кущик, висотою від 10 до 30 сантиметрів з довгим повзучим кореневищем. Стебло прямостояче з округлими гілочками. Пагони зеленувато-бурі, вкриті короткими гачкоподібними ворсинками. Листки зелені,

Чорниця

невеликі, овальні. Восени не опадають і навіть взимку, під снігом, залишаються зеленими.

Цвіте брусниця в травні-червні. Ягоди досягають у серпні. Спочатку вони зеленувато-білого кольору. Пізніше стають яскраво червоними.

Брусницю поїдають лісові птахи. З їх послідом розповсюджується й насіння.

Листки брусниці використовують як сечогінний та дезінфікуючий засіб. Ягоди і всю рослину, зібрану в період цвітіння, застосовують при застуді й кашлі. Сік ягід вживають при запальних процесах і проносах.

Ягоди лісових кущів дуже корисні. Вони містять багато вітамінів. Їх їдять свіжими, з них варять варення, киселі, компоти, печуть пиріжки, сушать і заморожують на зиму. Горіхи ліщини багаті на білки, жири, мінеральні речовини. Це цінний харчовий продукт. Ягоди й горіхи використовують у кондитерській і харчовій промисловостях.

Запам'ятайте

Кущ — рослина з численними дерев'янистими стеблами (стов-бурами).

Ягода — плід, що має їстівну м'якоть та насіння.

Горіх — сухий нерозкритий плід з твердою оболонкою, з однією або двома насінинами всередині.

ЗАПИТАННЯ

1. Чим відрізняється кущ від дерева?

2. Які плоди в кущів?
3. Які кущі ростуть у лісах?
4. Що вам відомо про бузину (ліщину, шипшину)?
5. Які лікувальні властивості у бузини (ліщини, шипшини)?
6. Що вам відомо про чорницю (брусницю)?
7. Які лікувальні властивості у чорниці (брусниці)?
8. Як люди використовують лісові кущі?

Завдання

1. Зіставте плоди на малюнках з назвами лісових кущів:

а) чорниця; б) бузина; в) ліщина; г) шипшина.

2. Складіть речення із запропонованих слів та запишіть його в зошит:

Ягоду, назвали, тому, що, забарвлює, в, чорний, губи, зуби, й, руки, чорницею, вона, колір, язик.

Цікаво знати...

Чайний кущ — це вічнозелена рослина з видовженими овальними листочками. Дикорослий кущ може сягати 10 метрів заввишки. У промисловому виробництві його обрізають до 1,5 метра.

Коли рослина досягає чотирирічного віку, вперше збирають урожай. Роблять це переважно вручну. Це дозволяє вирощувати чайний кущ на високогірних плантаціях. Цінними у чайного куща є лише листя і верхні частини пагонів. Саме їх використовують для приготування чаю. Якщо листя чайного куща висушити відразу після збору, то одержують зелений чай.

Щоб виготовити чорний чай, зібраний врожай піддається тривалому процесу окислення. Для цього скручені листки викладають на стелажі. Там вони насичуються киснем і міняють відтінок від зеленого до брунатного.

Наступний етап — сушіння. Він починається з температури 90 гра дусів. Поступово її зменшують до 40. Після сушіння в чайних листочках залишається 6 % вологи. Завдяки цьому при заварюванні в гарячій воді листки віддають свій смак і аромат.

Зелений чай містить кофеїн. Саме він активізує кору головного мозку, посилює діяльність серця, розширює судини. кщо чай заварювати до 3-х хвилин, він матиме стимулюючий ефект.Якщо довше — заспокійливий.

Домашнє завдання : опрацювати поданий матеріал

